

ФИЛОЛОГИЯЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР БАҒЫТЫ
НАПРАВЛЕНИЕ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ НАУК
DIRECTION OF PHILOLOGICAL SCIENCES

тақырыптық рубрикалар/тематические рубрики/ subject headings

ТІЛ БІЛІМІ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТ
ЯЗЫКОЗНАНИЕ И ЛИТЕРАТУРА
LINGUISTICS AND LITERATURE

FTAXP: 17.71.07

<https://orcid.org/0009-0007-4750-9006>

Утегенова Г.Ж.*

филолог.ғ.к., доцент, М.Әуезов атындағы ОҚЗУ, Шымкент, Қазақстан

ҚАЗАҚ ФОЛЬКЛОРЫНЫҢ ЗАМАНАУИ МЕДИАДАҒЫ КӨРІНІСІ
(TIKTOK, YOUTUBE, INSTAGRAM)

***Автор-корреспондент: Gulzi_2615@mail.ru**

Түйін: Бұл зерттеу еңбегі қазіргі таңдағы жаңа медиа платформаларындағы қазақ фольклорының көріністерін зерделеуге бағытталған. Нақтырақ айтсақ, TikTok, YouTube, Instagram секілді әлеуметтік платформалардағы дәстүрлі фольклорлық құндылықтардың (мысалдар: ертегілер, аңыздар, мақал-мәтелдер, батырлар жыры, салт-дәстүр жырлары және т.б.) қазіргі заманғы түрде қалай жаңғырып, пайдаланылып жатқанына талдау жасалады. Зерттеу барысында фольклорлық мұраның ықшамдалған, көрнекі, мультимедиялық форматта ұсынылу ерекшеліктері, аудиториямен өзара әрекеттесу жолдары және фольклордың визуалды және аудио форматтарға бейімделу процестері қарастырылады. Бұған қоса, аталған тенденцияның жас буынның ұлттық дүниетанымын қалыптастыруға, мәдени мұраға деген қызығушылығын арттыруға тигізер әсері де ескеріледі. Жұмыс барысында дәлелді мысалдарды негізге ала отырып, қазіргі медианың қазақ фольклорын жаңа қырынан таныту мен таратудағы мүмкіндіктері мен кемшіліктері көрсетіледі. Бұл тақырып фольклор мен медианың тоғысқан жерінде пайда болған жаңа мәдени құбылысты суреттейді және ұлттық мұраны сақтаудың жаңа әдістерін анықтауға бағытталады.

Кілт сөздер: қазақ фольклоры, жаңа медиа, TikTok, YouTube, Instagram, заманауи интерпретация, визуалды фольклор

МРНТИ: 17.71.07

<https://orcid.org/0009-0007-4750-9006>

Утегенова Г.Ж.*

к.филолог.н., доцент, ЮКИУ им.М.Ауэзова. Шымкент, Казахстан

ОТРАЖЕНИЕ КАЗАХСКОГО ФОЛЬКЛОРА В СОВРЕМЕННЫХ МЕДИА
(TIKTOK, YOUTUBE, INSTAGRAM)

***Автор-корреспондент: Gulzi_2615@mail.ru**

Аннотация: Данный исследовательский труд направлен на изучение проявлений казахского фольклора на современных медиа-платформах. В частности, будет проведен анализ того, как традиционные фольклорные ценности на социальных платформах, таких как TikTok, YouTube, Instagram (примеры: сказки, легенды, пословицы, песни героев, ритуальные песни и т. д.) воспроизводятся и используются в современном виде. В ходе исследования будут рассмотрены особенности представления фольклорного наследия в обтекаемом, визуальном, мультимедийном формате, способы взаимодействия с аудиторией и процессы адаптации фольклора к визуальным и аудиоформатам. Кроме того, учитывается влияние данной тенденции на формирование

национального мировоззрения молодого поколения, повышение интереса к культурному наследию. В ходе работы, на основе мотивированных примеров, демонстрируются возможности и недостатки современных медиа в представлении и распространении казахского фольклора в Новом Свете. Эта тема иллюстрирует новое культурное явление, возникшее на стыке фольклора и средств массовой информации, и направлена на определение новых методов сохранения национального наследия.

Ключевые слова: казахский фольклор, новые медиа, TikTok, YouTube, Instagram, современная интерпретация, визуальный фольклор

IRSTI: 17.71.07

<https://orcid.org/0009-0007-4750-9006>

Utegenova G.Zh.*

Candidate of Philology, Associate Professor, M.Auezov SKRU. Shymkent, Kazakhstan

REFLECTION OF KAZAKH FOLKLORE IN MODERN MEDIA (TIKTOK, YOUTUBE, INSTAGRAM)

***Corresponding-author:** Gulzi_2615@mail.ru

Abstract: This research work is aimed at studying the manifestations of Kazakh folklore on modern media platforms. In particular, an analysis will be conducted of how traditional folklore values are used on social platforms such as TikTok, YouTube, Instagram (examples: fairy tales, legends, proverbs, hero songs, ritual songs, etc.) are reproduced and used in their modern form. The research will examine the features of presenting folklore heritage in a streamlined, visual, multimedia format, ways of interacting with the audience, and the processes of adapting folklore to visual and audio formats. In addition, the influence of this trend on the formation of the national worldview of the younger generation and the increased interest in cultural heritage is taken into account. In the course of the work, based on motivated examples, the possibilities and disadvantages of modern media in the presentation and dissemination of Kazakh folklore in a New Light are demonstrated. This topic illustrates a new cultural phenomenon that has emerged at the junction of folklore and mass media, and aims to identify new methods of preserving national heritage.

Keywords: Kazakh folklore, new media, TikTok, YouTube, Instagram, modern interpretation, visual folklore

Кіріспе

Қазақ фольклоры – ұлттың дүниетанымын, тарихын, әдет-ғұрыптары мен рухани қазыналарын айшықтайтын мәдени мұра. Ұрпақтан ұрпаққа жеткен аңыз-әңгімелер, эпостар, хикаялар, даналық сөздер мен жұмбақтар – халық жадының айнасы. Ақпарат алмасудың қазіргі жолдары түбегейлі өзгерген шақта, фольклордың таралуына септігін тигізетін дәстүрлі тәсілдер – ақсақалдардың әңгімесі, отбасылық ұлағат, тілдік қарым-қатынас сынды әдістердің ықпалы азаюда. Жастардың көпшілігі ақпаратты әлеуметтік желілер мен медиа арқылы алатындықтан, фольклордың да осы жаңа арнаға бейімделуі қажет. Бүгінде фольклор тек этнографиялық жәдігер немесе әдеби мұра ғана емес, танымдық, тәлімдік мәні бар және мәдени кодты сақтаушы құрал ретінде маңызды. Сондықтан, осы асыл мұраны жас буынға жеткізетін тың тәсілдердің пайда болуы – заманның талабы. TikTok, YouTube, Instagram сынды платформалар шағын, әсерлі контентке негізделгендіктен, дәстүрлі фольклорлық элементтерді ықшам әрі қызықты түрде ұсынуға таптырмас алаң. Бұл арналарда фольклор жай ғана айтылып қоймай, әсерлі бейнеленеді: мысалы, ертегілер желісі бойынша түсірілген қысқа метражды фильмдер, мақал-мәтелдерге негізделген мотивациялық роликтер, салт-дәстүрлер төңірегіндегі челлендждер мен хореографиялық көріністер – бәрі де ұлттық мұраны жаңаша, көзбен көретіндей етіп тірілудің көрінісі.

Цифрлық технологиялардың қарқынды өсуі және әлеуметтік желілердің жаһандық ауқымда таралуы қазақ фольклорына жаңа медиа алаңында қайтадан танылуға жол ашты.

TikTok, YouTube, Instagram сияқты платформаларда фольклорлық құндылықтар инновациялық форматтарда ұсынылып, әсіресе жас буынның назарын аударуда [1,118-123]. Бұл үрдіс фольклорды тек қана тарихтың бір бөлігі ретінде емес, бүгінгі күнмен байланысты, үздіксіз өркендейтін тірі мәдениет ретінде қабылдауға мүмкіндік береді. Бұл зерттеуде қазақ фольклорының жаңа медиадағы көріністері, олардың мәні мен көпшілікке әсері жан-жақты талқыланып, ұлттық мұраны қазіргі заманғы қоғамда сақтау және дамыту жолдары қарастырылады.

Жаңа медиа және фольклор: теориялық негіздер:

Фольклор – халықтың дүниетанымын, өмір салтын, әдет-ғұрпын, наным-сенімін, тілін және мәдени кодын бейнелейтін рухани мұра. Ол ғасырлар бойы ауыздан-ауызға таралып, ұрпақтан ұрпаққа жетіп отырған. Дәстүрлі түсінікте фольклор тек ауызша айтылатын ертегілер, мақал-мәтелдер, аңыздар, жырлар, әндер, салт-дәстүрлер мен наным-сенімдер жиынтығы ретінде қарастырылып келді. Алайда ХХІ ғасырдағы технологиялық және ақпараттық даму бұл ұғымның шекарасын кеңейтті. Цифрлық медианың пайда болуы және жаңа медиа платформаларының күн санап артуы фольклорды қабылдау, тарату және өңдеу процестеріне түбегейлі өзгерістер енгізіп отыр.

Фольклор – бұл тек мәдени мәтін ғана емес, сонымен қатар белгілі бір қоғамдастықтың жады мен өмір сүру тәжірибесін бейнелейтін әлеуметтік-мәдени құбылыс. Оның негізгі сипаттамалары – авторсыздық, импровизация, көп нұсқалылық және ұжымдық жадқа негізделуі. Ғалымдар фольклорды «халық шығармашылығы» ретінде қарастыра отырып, оны тарихи кезеңдердегі халық санасының көрінісі деп таниды. Бұл тұрғыдан фольклор әлеуметтік функция атқарады: ол ұжымдық естелікті сақтайды, дүниетанымды қалыптастырады және мәдени байланыс орнатады.

Фольклордың әлеуметтік табиғаты оның қоғамдағы өзгерістерге бейімделе алу қабілетін де көрсетеді. Қайта айту, өңдеу және импровизация арқылы ол әрқашан жаңарып отырады. Бұл фольклорды тек өткеннің мұрасы емес, сонымен қатар қазіргі заман мәдениетінің белсенді бөлігі ретінде қарастыруға мүмкіндік береді.

Жаңа медиа – бұл интернет пен цифрлық технологиялар арқылы ақпаратты өндіру, тарату және тұтынуға мүмкіндік беретін медиа формалары. Осы ерекшеліктер фольклорды тарату тәсілдерін өзгертіп, оны жаңаша форматта ұсынуға мүмкіндік береді. Мәселен, ертегілер, аңыздар, халық әндері TikTok, YouTube, Instagram сияқты платформаларда бейне, аудио, мәтін және графика арқылы ұсынылуы мүмкін. Бұл тек форманың өзгерісі емес, мазмұнның да трансформациясын білдіреді.

Америкалық мәдениеттанушы Генри Дженкинс жаңа медианың мазмұнын тек ірі медиа корпорациялар емес, қарапайым қолданушылар да жасап жатқанын атап өтеді. Оның «қатысу мәдениеті» (participatory culture) тұжырымдамасына сәйкес, қазіргі медиатұтынушы енді пассивті көрермен емес, белсенді автор. Бұл өзгеріс фольклор саласына да тікелей әсер етеді. Мысалы, TikTok қолданушылары халық әндерін заманауи стильде қайта өңдеп, виралды контент жасайды. Немесе ұлттық киімдегі бейнелер, дәстүрлі би мен салттарды көрсететін роликтер көп қаралым жинайды. Осылайша, фольклор заманауи медиа құралдары арқылы жаңа өмірге ие болады. Бұл процесте халық шығармашылығының заманауи формасы жасалып жатыр деп айтуға толық негіз бар.

Канадалық философ Маршалл Маклюэн «Медиа – бұл хабарлама» («The medium is the message») деген тұжырымымен танымал. Оның пікірінше, ақпаратты жеткізу тәсілі мазмұнға тікелей әсер етеді. Яғни, фольклор қай платформа арқылы ұсынылса, соған сай оның қабылдануы мен мағынасы да өзгереді. Мысалы, TikTok-тағы қысқа бейнелер халық ертегілерін ықшам форматта жеткізіп, көрерменнің қызығушылығын арттырады. Дегенмен, мұндай ықшамдалған мазмұн кейбір терең мағыналарды жойып жіберуі де мүмкін. Сонымен қатар, Instagram стористерінде немесе reels форматында ұлттық мерекелер, тағамдар мен киім үлгілері көрсетіліп, фольклор элементтері визуал арқылы қайта

жанданады. Платформа мүмкіндіктері мен шектеулері фольклордың қабылдануына әсер етеді. Осы форматтар фольклордың кең аудиторияға жетуіне және оның қазіргі замандағы маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Теориялық талдау

Фольклор - бұл тек өткеннің қалдығы емес, қазіргі қоғамның мәдени сұраныстарына бейімделе алатын тірі жүйе. Жаңа медиа бұл жүйеге серпін беріп, халық шығармашылығын сандық кеңістікте жаңғыртуға мүмкіндік жасайды. Генри Дженкинстің «қатысушылық мәдениеті» және Маклюэннің «медиа – бұл хабарлама» тұжырымдары фольклордың жаңа медиадағы өмірін түсіндіру үшін маңызды теориялық негіз бола алады. Цифрлық ортада фольклорлық элементтер жаңа форматқа еніп, визуалдық, интерактивті және қысқа мазмұндар арқылы аудиторияға ұсынылады. Бұл үрдіс бір жағынан мәдени мұраны сақтауға үлес қосса, екінші жағынан, оны қайта өңдеуге, жаңаша түсінуге жол ашады.

TikTok-тағы қазақ фольклоры. ТикТок – визуалды және ақпараттық байланыс құралы ретінде қысқа бейнелерге негізделген. Бұл платформа қазақ халық ауыз әдебиетінің үлгілерін, мысалы ертегілер мен батырлар жырын, қазіргі заманғы көзқараспен ұсынады. Мәселен, «Керқұла атты Кендебай» эпосы ТикТок форматында қысқаша драмалық құрылыммен көрсетіледі, яғни кіріспе, даму және шешім. Бұл фольклорлық шығарманы бейнелеу арқылы клиптік ойлауға және жылдам қабылдауға бейімделген аудиторияның сұранысын қанағаттандыру тәсілі [2,15-98]. Сонымен қатар, танымал ТикТок авторлары қазақ стиліндегі киімдерді киіп, музыкалық сүйемелдеумен халықтық бейнелерді жандандырады. Бұл ұлттық құндылықтарды жаңа форматта ұсыну арқылы мәдени бірегейлікті нығайтатын тиімді тәсіл. Соңғы кездері қазақ фольклорына, әсіресе жастар арасында қызығушылықтың артқаны байқалады. ТикТок сияқты әлеуметтік желілер халық әндерін, билерін және ауыз әдебиетін таратудың маңызды құралына айналды. Жас орындаушылар мен өнерсүйер қауым өз өнерлері мен білімдерін қысқа роликтер арқылы бөлісіп, жергілікті және халықаралық көрермендерді тартады.

TikTok платформасында қазақ халқының ауыз әдебиетін жаңаша танытып жүрген бірнеше белсенді аккаунттар бар. Олар тек ақпарат таратумен шектелмей, фольклорды музыка, би және поэзия сынды өнер түрлері арқылы дәріптеп, ұлттық мәдениеттің кеңінен танылуына ықпал етуде.

@syrunkar_bazarbaiuly – Қызылорда облысынан шыққан дарынды жас домбырашы. TikTok әлемінде ол 50-ден астам күйі және 60-қа жуық жыры бар бай репертуарымен көпшілікке танымал. Орындаушының өнері мен шығармашылық қуаты сан мыңдаған тыңдарманның жүрегін жаулап, дәстүрлі күй мен жыр өнерін қазіргі заманғы аудиторияға жақындата түсуде. Бейнематериалдары дәстүрлі музыканың мәнін сақтай отырып, заманауи аудитория үшін қарапайым әрі тартымды стильде ұсынылады. Бұл тәсіл ұлттық музыканы визуалды-есту тұрғысынан жаңаша қырынан көрсетуге мүмкіндік береді. Қысқа видеолар арқылы тыңдарманға тез әсер ету, күй мен жырды фрагменттеу арқылы танымалдығын арттыру, алгоритмге сай жиі және тұрақты жарияланым жасау. Аудиториямен байланыс стратегиясы өзінің ұлттық мәдениетке деген сүйіспеншілігін көрсетіп қана қоймай, заманауи тыңдарманға жақындау үшін креативті тәсілдер қолданады. Мысалы: Комментарийлерге реакция жасау, жыр мен күйлерге көркем визуализация қосу, аудитория ұсыныстарын ескеру арқылы интерактивтілік арттыру. Домбырашының жұмысы тек өнерлік қана емес, мәдени-ағартушылық сипатқа ие. Жасөспірімдерге ұлттық аспапты тануға, үйренуге шабыт береді.

@dombra_kz аккаунты домбырамен орындалатын дәстүрлі күйлер мен әуендерді заманауи үлгіде үйлестіруге бағытталған. Орындаушы классикалық мұра мен жаңа музыкалық элементтерді біріктіре отырып, тыңдарманды қызықтырады және дәстүрлі музыканың қазіргі жастар арасында да сұранысқа ие екендігін дәлелдейді. Бұл тәсіл ұлттық

мұраны сақтай отырып, жаңаша жаңғыртудың тиімді жолы болып табылады.

@kara_jorga_dance – қара жорға биін дәріптеуге арналған парақша. Автор бидің тарихымен бөлісіп қана қоймай, үйрету сабақтарын жүргізеді және түрлі челленджер ұйымдастырады. Бұл аудиторияны белсенді қатысуға шақырып, ұлттық би өнеріне деген қызығушылықты арттырады.

Бұл TikTok парақшалары қазақ фольклорының әр қырын – музыка, би, жыр және күй бір-бірінен ерекше, бірақ біртұтас мәдениеттің ажырамас бөлігі ретінде ұсынады. Олардың қызметі фольклорлық мұраны сақтап қана қоймай, заманауи технологиялар арқылы кеңінен таратуға мүмкіндік береді. Қазіргі кезде TikTok платформасы қазақ фольклорын жаңғыртып, кеңінен таратуда таптырмас құралға айналды. Бұл әлеуметтік желі жастар үшін ақпарат алудың басты көзі болғандықтан, дәстүрлі мәдениет элементтерін қазіргі заманға сай етіп ұсынуға зор мүмкіндіктер туғызады [3,95-100].

TikTok-та фольклорлық контент жасайтын аккаунттар саны күн сайын артуда. Олардың арасында екі ерекше мысалды атап өткен жөн.

@qazaq_folk_tales – қазақ халық ертегілері мен мифтерін насихаттауға арналған аккаунт. Бұл парақшада дәстүрлі әңгімелер қысқа бейнелер арқылы баяндалады, көз тартарлық көрнекі суреттермен және әуезді музыкамен әрлендіріледі. Бұл тәсіл фольклорлық мәтіндерді бүгінгі жастар үшін түсінікті әрі қызықты етіп көрсетеді, сонымен қатар аңыздық оқиғаларға жаңаша өмір сыйлайды.

@aitys_online – айтыс өнерін онлайн әлеміне шығарған платформа. Мұнда авторлар мен қатысушылар дәстүрлі поэтикалық сайысты TikTok форматында ұсынады, ақындар арасында онлайн айтыстар ұйымдастырады. Бұл жобалар ауыз әдебиетінің бірегей жанры айтыстың маңыздылығын арттырып, жаңа көрермендермен байланыс орнатуға септігін тигізеді.

TikTok-ты қазақ фольклорын ілгерілету құралы ретінде пайдаланудың бірнеше өзекті аспектілері бар: қысқа видеолар дәстүрлі мәдениеттің мазмұнын кең аудиторияға тез әрі тиімді жеткізеді. Қолданушыға ақпаратты қабылдауға аз уақыт қажет, бұл фольклор элементтерінің таралуын жеңілдетеді. Көрермен тек тамашалаушы емес, сонымен қатар белсенді қатысушы рөлін де атқара алады. Челленджерге қатысу, би мен әнді қайталау, пікір қалдыру арқылы жастар мәдениетке жақындай түседі. TikTok халықаралық платформа болғандықтан, ұлттық мұраны басқа елдердің өкілдерімен бөлісуге мүмкіндік береді. Бұл мәдени түсіністік пен өзара құрметтің артуына жол ашады. TikTok дәстүрлі мәдениет пен қазіргі заман арасындағы көпір қызметін атқара отырып, қазақ фольклорының жаңғыруына, насихатталуына және халықаралық деңгейде танылуына ықпал етіп отыр.

TikTok қазақ фольклорын жаңғырту мен насихаттаудың заманауи тұғырнамасына айналып отыр. Қысқа әрі тартымды видеоформат арқылы халық ауыз әдебиетінің түрлі жанрлары – ертегілер, аңыздар, мақал-мәтелдер мен тұрмыс-салт жырлары – жастар аудиториясына бұрын-соңды болмаған жаңа қырынан ұсынылуда. Бұл үрдіске энтузиастар, шығармашылық орындаушылар мен контент жасаушылар белсенді араласып, дәстүрлі мәдениетті қазіргі заман тілімен сөйлетуге тырысуда.

Платформаның көмегімен фольклорлық мұра тек сақталып қоймай, заманауи формада қайта жанданып, жастардың мәдени танымын кеңейтуде [4,56-84]. Бұл – әсіресе, жаһандану үдерісі күшейген кезеңде ұлттық мәдениеттің бәсекеге қабілеттілігін арттырудың маңызды құралы. TikTok-тағы фольклорлық контент ұлттық бірегейлікті сақтап қана қоймай, оны заманауи аудиторияға тиімді жеткізе отырып, қазақ болмыстың өзектілігін дәлелдеуде.

Тәжірибелік бағыттар бойынша сараптап, жұмыс жасау бағыттарын нақтылайды. Мысалы:

- Контент аналитикасы бойынша, әрбір күй мен жырдың TikTok-тағы көрілім, лайк және пікір санын жүйелі түрде сараптап, ең танымал және аудиторияға ұнайтын бағыттарды анықтауға болады.

• Брендинг пен танымалдылықты арттыру мақсатында, орындау кезінде қолданылатын киім үлгісі, фон, жарық және камера бұрышын бірізді етіп, ерекше визуалды стиль қалыптастыру ұсынылады.

• Ынтымақтастық (коллаборация) тәжірибесін дамыту үшін басқа домбырашылармен, дәстүрлі әншілермен немесе қазіргі заманғы орындаушылармен (мысалы, рэп немесе beatmaker бағытындағы музыканттармен) бірігіп, жаңа форматтағы туындылар жасау тиімді болар еді.

• Білім беру контентін әзірлеу арқылы ұлттық өнерді жастарға насихаттауға болады; мысалы, «Күй үйренейік» атты қысқаметражды видеосабақтар жасап, домбыра тартуға қызығатын жастардың қызығушылығын арттыруға мүмкіндік бар.

• Көптілділік қағидатын қолдану арқылы қазақ күйлері мен жырларына қазақша және ағылшынша субтитрлер қосу, бұл орындаушыны халықаралық аудиторияға танытуға және ұлттық өнердің шекарасын кеңейтуге сеп болады [5, 45-51].

XXI ғасыр – цифрлық медиа мен ақпараттық технологиялардың дәуірі. Қазіргі қоғамда ақпаратты қабылдау және тарату тәсілдері түбегейлі өзгеріске ұшырап, жаңа медиа құралдары мәдени мұраны жеткізудің негізгі арналарына айналууда. Осы тұрғыда фольклор да заман талабына сай трансформацияланып, сандық кеңістікте өмір сүруде [6,189-192]. Бұрын тек ауызша айтылып, кейін жазбаша түрде сақталған халық шығармашылығы қазір мультимедиялық форматта – бейне, анимация, аудио және визуалды материалдар арқылы ұсынылады. Бұл өзгерісте YouTube платформасының рөлі ерекше.

YouTube – әлемдегі ең ірі видео-хостинг платформасы, ол кез келген қолданушыға видео жүктеп, бөлісуге, контент жасауға мүмкіндік береді. Бұл ашықтық пен қолжетімділік фольклорды қайта жаңғыртуға, насихаттауға және жас ұрпаққа жеткізуге үлкен жол ашып отыр. Фольклор – бұл халықтың рухани болмысын бейнелейтін ауызша шығармашылық, әлеуметтік тәжірибе, тарихи жад және мәдени кодтардың жиынтығы. Оның құрамына ертегілер, аңыздар, мифтер, мақал-мәтелдер, салт-дәстүрлер мен наным-сенімдер кіреді. Әдетте фольклор ұрпақтан ұрпаққа ауызша жолмен берілетін, өзгермелі әрі бейресми мазмұнмен сипатталады [7,12-36]. Алайда, жаңа медианың мүмкіндіктері бұл құбылысты жаңа форматта ұсынуға мүмкіндік береді.

YouTube – фольклорлық мұраны бейнелі түрде ұсынуға ең қолайлы платформалардың бірі. Оның техникалық мүмкіндіктері кең: видеоформат, анимация, музыкалық сүйемелдеу, субтитрлер, интерактивті аннотациялар арқылы мазмұнды түрлендіріп беруге болады. Бұл әдістер фольклорды тек тыңдап немесе оқып қабылдаудан гөрі визуалды және эмоционалды түрде сезінуге мүмкіндік береді. Мысалы, ертегіні кітаптан оқыған бала оның мазмұнын белгілі бір деңгейде елестетеді. Ал анимациялық видео ертегідегі оқиғаларды көру, дыбыстау, музыкалық атмосфера арқылы тұтас қабылдауға ықпал етеді. Осылайша, визуалды-есту арналар фольклордың әсерін күшейтеді.

YouTube платформасында балалар мен жасөспірімдерге арналған фольклорлық анимациялар ерекше орын алады. Қазақстандық «Balapan», «Kazakh Animation», «TayTayLand», «Januua Kids» сияқты арналар балаларға арналған қазақ ертегілері мен аңыздарын мультфильмдер арқылы ұсынып отыр. Бұл арналардағы контент қазақ халық ертегілерінің заманауи интерпретациясы, ұлттық кейіпкерлердің образдарын сақтау және жандандыру, моральдық және тәрбиелік мазмұнды визуализациялау негізінде көрініс табады. Мысалы, «Алдар көсе», «Ер Төстік», «Тазша бала» сияқты классикалық кейіпкерлер анимациялық тілмен сөйлеп, балаларға жақын бейнеде ұсынылады. Анимация арқылы халықтық өнегелі әңгімелер қызықты әрі көркем түрде жеткізіліп, ұлттық болмыс жас ұрпақтың санасына ерте жастан сіңіріледі. Анимациялық формат тек көңіл көтеру құралы емес, сонымен қатар тәрбиелік, танымдық және эстетикалық тәрбиені жүзеге асырудың маңызды құралына айналды.

YouTube-тағы тағы бір ерекше формат – фольклорлық подкасттар. Бұл форматта

фольклор тек баяндалып қана қоймай, этнографиялық, мәдениеттанушылық және тарихи тұрғыдан терең сарапталады. Мысалы: «Ұлттық код» подкастында ұлттық құндылықтар, салт-дәстүрлер, мәдени феномендер мен олардың заманауи контексте қалай өзгеріп жатқаны талданады; «Тамыры терең тарих» жобасында тарихи аңыздар, тұлғалар, шежірелер баяндалып, халық жадындағы бейнелер арқылы ұлттық тарих жаңғырығы ұсынылады. Бұл подкасттар бейне және аудио форматта ұсынылып, жастардың ойлау, тыңдау, талдау машықтарын дамытуға әсер етеді. Сонымен қатар, фольклорды жай «ертегі» деңгейінде емес, терең мәдени қабат ретінде ұғынуға мүмкіндік береді. Подкаст форматындағы фольклор – заманауи интеллектуалдық аудиторияға бағытталған, ғылыми таным мен мәдени білімді ұштастыратын жаңа платформа.

YouTube-тағы фольклорлық контенттің тағы бір ерекшелігі – автор мен көрермен арасындағы кері байланыстың болуы. Пікір жазу, лайк/дизлайк қою, ұсыныстар жасау, тікелей сұрақтар қою арқылы көрермен өз ойын білдіре алады. Бұл фольклорлық мазмұнның дамуына, жаңаруына және сұранысқа сай түрленуіне ықпал етеді. Мысалы, белгілі бір ертегіге байланысты пікірлер бөлігінде оқырман өз нұсқасын ұсына алады немесе кейіпкерге байланысты тарихи не мифологиялық түсініктерді талқылауға ұсынады. Фольклор мазмұны тек ұсынылып қана қоймай, диалогтық форматта өмір сүреді.

YouTube – фольклорды сандық форматта сақтап, насихаттап қана қоймай, оны жаңа мағынада қайта құруға мүмкіндік беретін қуатты құрал. Анимациялық жобалар арқылы балалар мен жасөспірімдердің ұлттық мәдениетке қызығушылығы артып, фольклор заманауи бейнемен ұсынылады. Ал подкасттар мен лонгформат бейнелер фольклордың терең мазмұнын ашып, интеллектуалдық аудиторияға арналған маңызды ресурстарға айналуға. Цифрлық медианың бұл мүмкіндіктері ұрпақаралық байланысты нығайтып, мәдени мұраны заманауи технологиялармен үйлестіре отырып сақтауға жол ашады [8,112-118]. YouTube арқылы фольклор енді музейдегі жәдігер емес, күнделікті тұтынуға болатын, дамып, өзгеріп отыратын мәдени диалогтың бір бөлігіне айналды.

YouTube-тағы фольклорлық контентті білім беру бағытындағы арналар, балаларға арналған анимациялық контент, мәдени-этнографиялық жобалар сияқты үш негізгі бағытқа бөліп қарастыруға болады.

Фольклорды насихаттайтын негізгі YouTube арналар ретінде мыналарды ұсынамыз:

1. «Balapan» телеарнасының YouTube платформасы. «Balapan» – қазақ тіліндегі балалар арнасы. YouTube-тағы парақшасында фольклорлық ертегілердің анимациялық нұсқалары кеңінен жарияланады. Мысалы, «Алдар көсе», «Ер Төстік», «Тазша бала» сынды классикалық ертегілер мультфильм форматына бейімделіп, ұлттық нақышта ұсынылады. Бұл балаларды фольклормен ерте жастан таныстырып, тілдік және мәдени ортаны қалыптастыруға ықпал етеді.

2. «Kazakh Animation». Бұл студия фольклорлық кейіпкерлерді қазіргі мультимедиа талаптарына сай өңдеп, көркем анимациялық туындылар жасайды. Ер Төстік, Қобыланды, Кендебай сынды батырлар туралы хикаялар заманауи стильде баяндалады. Арна фольклорлық мұраны тек сақтап қана қоймай, оны көркемдік тұрғыдан жаңғыртуға бағытталған.

3. «National Digital History» және «Qazhistory». Бұл арналар фольклорлық мәтіндерді тарихи-мәдени контексте ұсынады. Аңыздар мен мифтердің тарихи негіздері, этнографиялық маңызы және қазіргі мәні талданады. Сонымен қатар, фольклорлық кейіпкерлердің тарихи тұлғалармен ұқсастығы, сюжеттердің әлеуметтік-көркемдік мәні сарапталады. Бұл арналар ғылыми-ағартушылық мақсатта жұмыс істейді.

4. Жеке контент жасаушылар (blogger-фольклористер). Соңғы жылдары жеке контент жасаушылардың (мысалы, @qazaq.ertegi, @dasturmen.salt) да фольклорлық бағыттағы контентті жүйелі түрде жариялауы кең тарауда. Олар халық әндерін, жырларды, салт-дәстүр видеоларын, тіпті этнографиялық шолу жасауды да қолға алған. Контенттің басым бөлігі

қысқа формада (shorts) ұсынылады, бұл аудиторияны тез тартуға сеп болады.

YouTube-тағы фольклорлық контент келесі мазмұндық ерекшеліктерге ие: Визуалды әсерлер фольклорлық мазмұнды қабылдауды жеңілдетеді. Кейбір арналар балалар мен жасөспірімдерге арнап тілдік жағынан жеңілдетілген нұсқаларын ұсынады. Дәстүрлі күйлер мен әндер арқылы фольклорлық атмосфера жасалады. Комментарий, лайк, пікір алмасу арқылы аудиторияның қатысуы артады. Аудиторияға әсер тұрғысынан алғанда, YouTube фольклорды балалар үшін – тәрбиелік мазмұндағы құрал ретінде, жастар үшін – ұлттық мәдениетпен байланыс орнату жолы ретінде, ересектер үшін – мәдени ностальгия және ұлттық бірегейлік көзі ретінде ұсынады.

YouTube платформасы – қазақ фольклорын қазіргі заманға сай ұсынудың, сақтаудың және таратудың тиімді тетігіне айналып отыр. Бұл платформаның ашықтығы мен қолжетімділігі фольклорлық мұраны жаңғыртып қана қоймай, оны кең аудиторияға жеткізуге жол ашады. Алайда, бұл мүмкіндіктермен қатар бірқатар мәселелер де бар: кейбір контенттерде фольклорлық мәтіндердің бұрмалануы, мәдени контекстің ескерілмеуі байқалады. Сондықтан фольклорды YouTube арқылы насихаттауда ғылыми негізделген, авторлық қадағалауы бар контенттің үлесін арттыру – басты міндеттердің бірі. Болашақ зерттеулер YouTube-тағы фольклорлық контенттің сапалық анализін, аудиторияның қабылдау ерекшеліктерін және ұлттық санаға ықпалын кешенді түрде талдауға бағытталуы тиіс.

Instagram: фольклорлық визуалды мәдениет. Instagram визуалды мазмұнға негізделгендіктен, қазақ фольклоры мұнда сурет, иллюстрация, инфографика, стористер арқылы ұсынылады. Атап айтқанда, фольклорлық нақыштағы ою-өрнектер, ұлттық киімдер, ертегіден алынған символдар заманауи дизайнмен үйлестіріліп, эстетикалық тұрғыда тартымды түрде көрерменге ұсынылады. Кейбір парақшалар қазақы дастарқан, киіз үй, салттық рәсімдер бейнесі арқылы фольклорды күнделікті өмірмен байланыстырады. Бұл – фольклорды тек «өткеннің сарқыншағы» емес, қазіргі мәдени тәжірибе ретінде қабылдауға ықпал етеді.

Нәтижелер мен талқылау

Цифрландыру дәуірінде әлеуметтік желілер тек қарым-қатынас құралы ғана емес, сонымен қатар мәдени мұраны тарату мен жаңғыртудың маңызды медиалық алаңына айналды [9,54]. Әсіресе Instagram платформасы – визуалдық коммуникацияның қуатты құралы ретінде – фольклорлық контентті жаңа форматта ұсынуға мүмкіндік береді.

Қазақ фольклоры – ғасырлар бойы қалыптасқан, халықтың рухани өмірі мен дүниетанымын бейнелейтін мәдени мұра. Бұл мұра бүгінде Instagram-дағы бейнелер, иллюстрациялар, стористер, reels форматындағы қысқаша видеолар, инфографикалар мен мәтіндік жазбалар арқылы аудиторияға жаңаша жеткізілуде. Аталған мақалада Instagram-дағы фольклорлық контентті насихаттайтын парақшалар талданып, олардың мазмұны, бағыт-бағдары және мәдениетке тигізер ықпалы қарастырылады. Instagram – визуалды мазмұнға негізделген жаңа медиа платформасы. Ол қысқаша бейнелер (Reels), фотосуреттер, мәтіндік жазбалар, стористер, IGTV форматтары арқылы түрлі ақпаратты ықшам түрде ұсынуға мүмкіндік береді. Бұл фольклордың негізгі сипаттары – бейнелілік, символизм, ауызша дәстүр – жаңа медиа талаптарымен сәйкес келуіне жағдай жасайды [10,58-64]. Instagram-да фольклор этнографиялық фотосуреттер мен иллюстрациялар арқылы, мақал-мәтел, нақыл сөздерді инфографика түрінде жеткізу арқылы, ұлттық ертегілер мен аңыздарды сторис немесе reels форматында баяндау арқылы, дәстүрлі музыка, ұлттық тағам, киім үлгілері, салт-дәстүр элементтері арқылы мәдени кодты визуализациялау арқылы жолдармен ұсынылады.

Фольклорлық контент ұсынатын Instagram парақшасының бірі @dastur.men.salt. Бұл парақша қазақтың салт-дәстүрін, ырым-тыйымдарын, ұлттық киім, тағам, шежіре сияқты

фольклорлық элементтерді визуалды түрде ұсынады. Контент тарихи және мәдени негізге сүйенеді, заманауи дизайнмен үйлестірілген. Мақсаты – ұмыт қалған фольклорлық мазмұнды қайта жаңғырту және жас ұрпақтың қызығушылығын арттыру.

@qazaq_ertegi. Бұл парақша қазақ ертегілерін қысқа мәтін және иллюстрациялық форматта жариялайды. Әр постта ертегінің қысқаша мазмұны, тәрбиелік мәні және кейіпкерлері көрсетіледі. Көркем иллюстрациялар мен қазақи шрифтер фольклордың эстетикасын сақтауға көмектеседі.

@ethno_kazakhstan. Этнографиялық бағыттағы парақша. Мұнда тарихи фотосуреттер, дәстүрлі қолөнер туындылары, тұрмыстық заттар, киім үлгілері арқылы фольклор мен материалдық мәдениет байланыстырыла ұсынылады. Бұл визуалды деректер фольклорлық мұраны нақты артефактілер арқылы тануға мүмкіндік береді.

@qazheritage. Ұлттық мәдени мұраны танымал етуге бағытталған парақша. Контент мақал-мәтелдер, дәстүрлі музыка үзінділері, фольклорлық мәтіндер мен танымдық жазбалардан тұрады. Парақша аудиториямен интерактивті байланыс орнату үшін викториналар, пікірлер мен сауалнамалар жариялап отырады. Instagram-дағы фольклорлық контенттің басты мазмұндық сипаттамаларына көпқабатты визуалдық мазмұн – бейнелер мен мәтіндердің үйлесімі, ұлттық-танымдық бағыт – әрбір пост мәдени кодты сақтауға бағытталған, символдық мәндер – қазақ фольклорына тән образдар (Төле би, Алдар көсе, Самрұқ құс, Баба Түкті Шашты Әзиз т.б.), қысқа әрі ықшам мазмұн – Instagram алгоритмдері мен тұтынушының медиатұтыну ерекшеліктеріне бейімделген [11,33-39].

Аудитория тұрғысынан алғанда, бұл парақшалар жастарды ұлттық мәдениетпен таныстыру құралына айналып отыр. Фольклорды визуалды құрал арқылы эмоционалды қабылдауға мүмкіндік береді. Көптеген парақшалар Instagram-ды «цифрлық этнографиялық музей» ретінде қолдана бастады. Instagram-да фольклорлық контент ұсынудың келесі мәселелері де бар: түпнұсқалыққа сәйкестік – кей контенттерде тарихи-мәдени қателіктер кездеседі, коммерциялық сипат басымдығы – кейбір парақшалар фольклорды тек сәндік элемент ретінде ғана пайдаланады, тақырыптық үстірттік – мазмұн тек көрнекілікке құрылған, мағынасы ашылмай қалады. Алайда бұл кемшіліктер фольклорлық медианы жаңа медиада кәсіби деңгейде дамытуға деген сұраныс бар екенін көрсетеді. Болашақта Instagram контентін ғылыми-фольклортанулық негізде құру, кәсіби дизайнерлер мен этнографтармен бірлесіп жұмыс істеу – маңызды қадам болмақ.

Instagram – қазақ фольклорының қазіргі қоғамда қайта жандануына, визуалды және танымдық тұрғыдан кең аудиторияға таралуына ықпал етіп отырған маңызды жаңа медиа платформасы. Бұл кеңістік фольклорлық мазмұнды заманауи форматта ұсынып, ұлттық сана мен мәдени мұраға қызығушылықты арттыруға жол ашады [12,87-92]. Фольклорлық парақшалар – тек ақпарат көзі емес, сонымен бірге ұлттық кодты сақтау, таныту және мәдени идентификацияны нығайтудың жаңа формасы. Сондықтан болашақта фольклорлық контентті Instagram сияқты платформаларда ғылыми негізделген, сапалы және эстетикалық тұрғыдан бай мазмұнмен толықтыру өзекті болып қала бермек.

Салыстырмалық талдау:

TikTok – бұл қысқа видеоларға негізделген (15–60 секунд) платформа, оның басты ерекшелігі – клиповый, креативті және әсерлі мазмұнды тез таратуы. Бұл платформа негізінен жастарға, әсіресе Z ұрпағына бағытталған. Оның негізгі артықшылығы – мазмұнның тез таралуы мен интерактивтілігі. Алайда, мазмұнның қарапайымданып кету қаупі бар, яғни терең ақпарат беру мүмкіндігі шектеулі.

YouTube – ұзақ форматтағы видеоларға арналған (3–15 минут және одан да ұзақ), мұнда танымдық мазмұн, анимация және подкасттар кеңінен қолданылады. Бұл платформа отбасылық аудиторияға, жасөспірімдерге және оқытушылар сияқты кәсіби топтарға бағытталған. Оның басты артықшылығы – терең, сапалы мазмұн жасау мүмкіндігі және жоғары визуалды сапа. Дегенмен, видеолардың ұзақтығы мен жоғары бәсекелестік оның

кемшілігі болып табылады.

Instagram – негізінен визуалға бағытталған платформа, мұнда фото, қысқа видеолар (reels) және стористер басым. Оның мазмұны эстетикалық тұрғыдан көркем, ықшам және тартымды келеді. Бұл платформа жастарға, дизайнерлерге және визуалды стильге мән беретін эстеттерге арналған. Артықшылығы – көркемділік пен ықшамдылықта болса, шектеуі – мәтіндік немесе түсіндірмелік мазмұнның аздығында және визуалдың басым болуында. Жаңа медиа платформалар – қазақ фольклорының қазіргі қоғамдағы рөлін жаңаша қалыптастыруға мүмкіндік беретін қуатты құрал. TikTok, YouTube, Instagram сынды алаңдарда фольклорлық мазмұнның бейімделуі – бір жағынан трансформация үдерісі болса, екінші жағынан ұлттық мұраны сақтаудың баламалы жолы [13,41]. Мұндай репрезентациялар арқылы фольклор бүгінгі ұрпаққа түсінікті әрі қызықты форматта жеткізіліп, оның өміршеңдігін сақтап қана қоймай, мәдениетаралық диалог пен ұлттық идентификацияны нығайтуға ықпал етеді. Болашақта бұл бағыттағы зерттеулерді фольклорлық контенттің сапасы, түпнұсқаға сәйкестік деңгейі және медиалық сауаттылық контекстінде жалғастыру маңызды.

Қорытынды

Қазақ фольклоры - ғасырлар қойнауынан жеткен рухани мұра, ұлттық болмыстың айнасы әрі тарихи жадының негізі. Тарихи кезеңдерге сай әртүрлі формада өмір сүрген бұл өнер бүгінде жаңа бір кезеңге – цифрлық медиадағы қайта жаңғыру дәуіріне аяқ басты. TikTok, YouTube, Instagram сияқты заманауи әлеуметтік платформалар қазақтың дәстүрлі күй, жыр, терме, мақал-мәтел, аңыз-әңгіме сынды фольклорлық жанрларын жаңаша форматта таратуға мүмкіндік беріп отыр.

Жас орындаушылар мен фольклорлық мұраға бейжай қарамайтын заманауи контент өндірушілер осы алаңдарда ұлттық мәдениетті жаңғыртып, оны жаңа буынға жақындатудың тың үлгілерін көрсетуде. Атап айтқанда, TikTok-та қысқа видеолар арқылы күйлерді орындау, жырларды заманауи визуалды тәсілдермен сүйемелдеу, көркем аудио-видео элементтер қосу – фольклорды тек ақпарат көзі емес, креативті мазмұнға айналдырып отыр. Бұған @syrsunkar_bazarbaiuly сынды орындаушылардың тәжірибесі айқын дәлел.

Әлеуметтік желілердегі бұл трансформация фольклордың тек мазмұндық қана емес, функционалдық сипатын да өзгертуде. Бұрын көбіне тұрмыстық немесе салттық ортада орындалатын жыр-күйлер енді жаһандық аудиторияға бағытталған цифрлық өнімге айналып жатыр. Бұл фольклорды сақтап қалу ғана емес, оны заманауи мәдени ортада қайта тірілту, көпшілікке жеткізу және қайтадан мәдени коммуникацияның белсенді құралы ету жолындағы үлкен қадам. Дегенмен, бұл үрдістермен қатар бірқатар сын-тегеуріндер де қатар жүреді. Мысалы, фольклорлық мәтіндердің қысқартылуы, мағыналық контекстің жоғалуы, коммерциялануы сынды факторлар дәстүр мен цифрлық трендтің тепе-теңдігін сақтауды қажет етеді. Сондықтан медиадағы фольклорлық контентті жасау кезінде оның мәдени түп-тамырына, құрылымына, семантикасына, поэтикасына мұқият қарау маңызды.

Қорыта келе, қазақ фольклорының заманауи медиадағы көрінісі – бұл тек техникалық бейімделу емес, сонымен қатар мәдени, әлеуметтік және эстетикалық жаңғыру. Әлеуметтік желілер ұлттық кодты сақтап қалуға, оны жастардың дүниетанымына жақындатып ұсынуға таптырмас мүмкіндік беріп отыр. Осы мүмкіндікті ғылыми негізде зерттеу, әдістемелік тұрғыда жүйелеу және тәжірибелік бағытта қолдау – фольклордың болашақ ұрпақ санасында өміршең болуын қамтамасыз ететін маңызды міндеттердің бірі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Омарова А.Б. Цифрлық медиадағы фольклорлық контент: трендтер мен трансформациялар // ҚазҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. 2022. №3 (189). 118-123 б.

2. Тұрсынов Қ. Қазақ эпосы және түркі мифологиясы. Алматы. Санат, 2001. 312б.
3. Аманжолова Д.М. Қазіргі медиамәдениет және фольклор: интеграция мәселелері // Өл-Фараби атындағы ҚазҰУ хабаршысы. Мәдениет сериясы. 2020. №1(65). 95-100 б.
4. Қоңырбаева А.С. Қазақ фольклоры және қазіргі заман: теориялық және әдістемелік негіздері. Алматы. Қазақ университеті, 2019. 316 б.
5. Сейтқасымов А. TikTok платформасындағы ұлттық музыкалық контенттің ерекшеліктері // Media Studies журналы. 2023. №2(5). 45-51 б.
6. Жолдасбеков М. Асыл арналар. Алматы. Жазушы, 1986. 284 б.
7. Рыбас Н.М. Цифровая культура: формы и тенденции развития. Москва: URSS, 2020. 240 с.
8. Федотова Л.Н. Молодежь и социальные медиа: влияние цифровой среды на культурные практики // Социологические исследования. 2021. №10. С. 112-118.
9. YouTube және TikTok платформаларындағы қазақ фольклорының контенттік талдауы: аналитикалық есеп / MediaNet халықаралық журналистика орталығы. Алматы, 2023. 54 б. [Электронды ресурс]. Қолжетімді: <https://medianet.kz/reports>
10. Сапарова А.К. Жаһандану жағдайындағы қазақ фольклоры: трансформация және жаңғыру // Мәдениет және өркениет журналы. 2022. №2. 58-64 б.
11. Баймаханов С. TikTok-тағы күй өнері: жас орындаушылар феномені // Digital Media Studies. 2024. №1. 33-39 б.
12. Халелова Ж.М. Инстаграмдағы фольклорлық мұра: визуализация және қабылдау // Мәдениет және өнер журналы. 2021. №4. 87-92 б.
13. TikTok-тағы қазақ фольклорлық контентті зерттеу: трендтер мен аудиториялық қабылдау / Зерттеу орталығы «Qazaq Media Lab». Астана: 2023. 41 б. [Электронды ресурс]. Қолжетімді: <https://qazaqmedialab.kz/research/tiktok-folk>

Referens list

1. Omarova A.B. Sıfırlıq mediadaǵy fólklorlyq kontent: trendter men transformasıalar // Qazıy Habarshısy. Filologıa serıasy. 2022. №3 (189). 118-123 b.
2. Tursynov Q. Qazaq eposy jáne túrki mifologıasy. Almaty. Sanat, 2001. 312 b.
3. Amanjolova D.M. Qazirgi medıamádenıet jáne fólklor: integrasıa máseleleri // Ál-Farabı atındaǵy Qazıy habarshısy. Mádenıet serıasy. 2020. №1(65). 95-100 b.
4. Qońyrbaeva A.S. Qazaq fólklory jáne qazirgi zaman: teorıalyq jáne ádistemelik negizderi. Almaty. Qazaq ýniversiteti, 2019. 316 b.
5. Seitqasymov A. TikTok platformasyndaǵy ulttyq mýzykalyq kontenttiń erekshelekteri // Media Studies jýrnaly. 2023. №2(5). 45-51 b.
6. Joldasbekov M. Asyl arnalar. Almaty. Jazýshy, 1986. 284 b.
7. Rybas N.M. Sıfrovaıa kúltýra: formy ı tendensıı razvıtıa. Moskva: URSS, 2020. 240s.
8. Fedotova L.N. Molodej ı sosialnye media: vlianıe sıfrovoi sredy na kúltýrnye praktıkı // Sosiologicheskie issledovaniya. 2021. №10. S. 112-118.
9. YouTube jáne TikTok platformalaryndaǵy qazaq fólklorynyń kontenttik taldaýy: analıtıkalyq esep / MediaNet halyqaralyq jýrnalıstika ortalyǵy. Almaty, 2023. 54 b. [Elektrondy resýrs]. Qoljetimdi: <https://medianet.kz/reports>
10. Saparova A.K. Jahandaný jaǵdaındaǵy qazaq fólklory: transformasıa jáne jańǵyrý // Mádenıet jáne órkenıet jýrnaly. 2022. №2. 58-64 b.
11. Baimahanov S. TikTok-taǵy kúı óneri: jas orındaýshylar fenomeni // Digital Media Studies. 2024. №1. 33-39 b.
12. Halelova J.M. Instagramdaǵy fólklorlyq mura: vızýalızasıa jáne qabyldaý // Mádenıet jáne óner jýrnaly. 2021. №4. 87-92 b.
13. TikTok-taǵy qazaq fólklorlyq kontentti zertteý: trendter men áýditorialyq qabyldaý / Zertteý ortalyǵy «Qazaq Media Lab». Astana. 2023. 41 b. [Elektrondy resýrs]. Qoljetimdi:

<https://qazaqmedialab.kz/research/tiktok-folk>

жауапты автор туралы мәлімет (толық аты жөні, жұмыс орны, телефон, электрондық поштасы) **Утегенова Гулзира Жаксылыковна** - М.Әуезов атындағы ОҚУ, «Журналистика және қазақ тілі» кафедрасы, филология ғылымдарының кандидаты, доцент. 8-701-487-79-85, Gulzi_2615@mail.ru